

BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 180; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabakāt*, III, 450-451; İbn Kuteybe, *el-Ma'arif* (Sâvî), s. 142; İbn Abdülber, *el-İst'âb*, IV, 122-123; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 431; VI, 202-203; Zehebî, *A'âmü'n-nübelâ*, I, 188-189; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 394; IV, 130, 150; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, XII, 156-157; M. Mustafa el-A'zamî, *Küttâbü'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 40-41.

ALİ YARDIM

EBÜ AHMED b. CAHŞ

(أبو أحمد بن جحش)

Ebü Ahmed Abd b. Cahş
b. Riâb el-Esedî

(ö. 20/641'den önce)

Hz. Peygamber'in hanımlarından Zeyneb bint Cahş'ın kardeşi, sahâbî.

Ebü Ahmed künyesiyle tanınmıştır. Adının Abdullah olduğu söylenmekteyse de Abdullah onun kardeşidir. Annesi, Resûlullah'ın halası Ümeyme bint Abdülmuttalib'dir. Ebü Ahmed, kardeşleri Abdullah ve Ubeydullah'la birlikte Hz. Peygamber'in Dârülerkam'a sığınmasından önce müslüman oldu ve onlarla beraber Habeşistan'a hicret etti. Kaynakların bir kısmında onun Habeşistan hicretine katılmadığı ileri sürülmektedir. Kardeşi Ubeydullah orada hıristiyan olunca Resûl-i Ekrem onun hanımı Ümmü Habîbe bint Ebü Süfyân ile evlenerek kendi himayesine aldı.

Medine'ye topluca hicret eden Cahşoğulları'nın Mekke'deki evleri tamamen kapanmıştı. Evini Ebü Süfyân'ın satın almasına çok üzülen Ebü Ahmed bunu bir türlü hazmedemiyordu. Hz. Peygamber Mekke'nin fethi günü Kâbe'deki hitâbesini bitirince Ebü Ahmed devesinin üzerinde Kâbe'nin kapısı önünde durdu, eviyle ve başka konularla ilgili olarak Mekkeli müşriklerin yaptığı haksızlıkların hesabını yüksek sesle sormaya başladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber Osman b. Affân'ı yanına çağırarak kulağına bazı şeyler fısıldadı. O da Ebü Ahmed'in yanına gidip Hz. Peygamber'in söylediklerini kendisine bildirince Ebü Ahmed hemen devesinden indi, diğer müslümanların yanına gidip oturdu ve ölünceye kadar bu konuda kimseye bir şey söylemedi. Hz. Peygamber'in bu sessiz tebliğinde, evine karşılık ona cennette bir ev verileceğini müjdelediği rivayet edilmektedir. Şair sahâbîlerden olan Ebü Ahmed, ailesinin hicretini ve hayatının çeşitli safhalarını şiirlerinde terennüm etmiştir.

Ebü Ahmed, Fâria bint Ebü Süfyân ile evliydi. Sonradan gözlerini kaybettiyse de Mekke'nin her tarafını iyi bildiğinden her yerde rehbersiz olarak dolaşırdı. Sevilen bir kişi olduğu için şairler onun etrafında toplanıp sohbet ederlerdi. Cuma-hî, Hz. Ömer devrinde şairlerden Dirâr b. Hattâb ile Abdullah b. Ziba'ra'nın onun evinde Hassân b. Sâbit'le yaptıkları bir şiir müsabakasından söz etmektedir (*Fuḥlû's-şu'arâ*, II, 243-244).

Ebü Ahmed Medine'de vefat etti. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekteyse de bazı rivayetlerde belirtilen aksine onun kız kardeşi Zeyneb bint Cahş'tan önce vefat ettiği anlaşılmaktadır. Rivayete göre kardeşlerinden biri öldüğü zaman Zeyneb güzel koku getirterek sürünmüş, sonra da güzel kokuya ihtiyacı olmadığını, Allah'a ve âhîret gününe iman eden bir kadına, kocasından başka bir ölüden dolayı üç günden fazla yas tutmayı Resûlullah'ın helâl görmemesi sebebiyle böyle yaptığını söylemiştir (Müslim, "Ṭalâk", 58). Zeyneb bint Cahş'ın üç kardeşinden Abdullah'ın Uhud Gazvesi'nde şehid düştüğü, Ubeydullah'ın da Habeşistan'da hıristiyan olarak öldüğü bilindiğine göre 20 (641) yılında vefat eden Zeyneb bint Cahş'tan önce ölen bu kardeşin Ebü Ahmed olduğu kesinlik kazanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müslim, "Ṭalâk", 58; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 124; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Megâzî*, II, 839, 840, 841; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 470, 472, 500; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabakāt*, IV, 102-103; Cumahî, *Fuḥlû's-şu'arâ*, II, 243-244; Belâzürî, *Ensâb*, I, 88, 199-200, 269, 436; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 191; İbn Abdülber, *el-İst'âb*, IV, 1593-1594; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 513-514; VI, 7; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 23-24; Amîrî, *Behcetü'l-meḥâfil*, Medine 1330, I, 162; Ali Fehmi Câbiç, *Ḥüsnü's-şîḥâbe*, İstanbul 1324, I, 47-52.

RAŞİT KÜÇÜK

EBÜ AKİL el-ENSÂRİ

(أبو عقيل الأنصاري)

Ebü Akil Abdurrahmân b. Abdillâh
b. Sa'lebe el-Belevî

(ö. 12/633)

Sahâbî.

Kudâa kabilesinin Belî koluna mensuptur. Dedesinin babasına nisbetle Abdurrahman b. Seyhân (Beyhân, Beycân) diye de anılır. İslâmiyet'ten önce Abdülüzâ olan adını Hz. Peygamber Abdurrahman olarak değiştirdi ve daha sonra "Adüvü'l-ivsân" (put düşmanı) lakabıyla tanın-

dı. Bedir, Uhud ve diğer gazvelerde bulundu. Okuma yazma bildiği de rivayet edilen Ebü Akil, yalancı peygamber Müseylimetülkezzâb'a karşı yapılan Yemâme savaşlarında şehid düştü.

Ebü Akil el-Ensârî künye ve nisbesiyle anılan başka bir sahâbî daha vardır. Adının Habhâb olduğu söylenen bu kişi "Sâhibü's-sâ" lakabıyla tanınmaktadır. Hz. Peygamber'in müslümanları mallarını Allah yolunda harcamaya teşvik ettiği bir gün, fakir bir kimse olan Habhâb iki ölçek (sâ') hurma karşılığında bütün bir gece sırtında su taşıdı; iki ölçeğin birini ailesine bıraktı, diğerini Hz. Peygamber'e götürdü ve duasını aldı. Ancak münafıklar, Allah'ın onun bir ölçek hurmasına ihtiyacı olmadığını söyleyerek yardımını küçümseyince, güçlerinin yettiği kadar sadaka veren müminleri çekiştirip onlarla alay edenlerin azaba uğratılacağını belirten âyet nâzil oldu (et-Tevbe 9/79).

Bu olay isim benzerliği sebebiyle bazı kaynaklarda Ebü Akil el-Belevî'nin biyografisinde de anlatılmakta, ona da "Sâhibü's-sâ" dendiği belirtilmektedir. Bununla beraber gerek sözü edilen âyetin gerekse benzeri âyetlerin tefsirlerinde Hz. Peygamber'in muhtelif zamanlarda yaptığı yardım çağrısına birer ölçek hurma ile katılan birçok sahâbîden söz edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Tefsîr", 9/11; Müslim, "Zekât", 72; Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 161; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 690; Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, X, 123-124; İbn Abdülber, *el-İst'âb*, II, 411-412; IV, 129; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), I, 438; III, 458-459; VI, 219; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 402, 407; IV, 136; a.mlf., *Fethu'l-bârî* (Hatîb), VIII, 182-183.

MÜCTEBA UĞUR

EBÜ ALİ ed-DEKKÂK

(bk. DEKKÂK, Ebü Ali).

EBÜ ALİ el-FÂRİSİ

(أبو علي الفارسي)

Ebü Ali Hasen b. Ahmed
b. Abdilgaffâr el-Fârisî
(ö. 377/987)**Basra mektebine mensup nahiv âlimi.**

288 (901) yılında Şiraz civarındaki Fesâ kasabasında doğdu. Yirmi yaşına kadar burada kaldı. Babası İranlı, annesi Arap asıllıdır. Devrinin meşhur gramer-